

φροντίση ποσῶς περὶ τῶν ἐπομένων κυριῶν αὐτοῦ ἀφεισῶν δρθίῳν μεταξὺ δωδεκάδος τινος ἀνθρώπων. Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τέσσαρες Γάλλοι ἐγεγερθέντες προσέφερον αὐταῖς εὐγενῶς τὰς θέσεις των. Αἱ δὲ κυριαί, ἐκπλαγεῖσαι τὸ πρῶτον, ἐκάθηνσαν, εὐχαριστοῦσαι διὰ μειδιάματος τοῦς εὐγενεῖς Γάλλους, ἐνῶ αἱ περὶ ἡμᾶς ἀγγλικάι φυσιογνωμίαι μᾶς ἐθεώρουν μὲ ὕφος ὄχι τόσον εὐχάριστον.

— Καὶ μήπως σᾶς φαίνεται περίεργον, ἀνέκραξεν εἰς τῶν νέων ἡμῶν συμπατριωτῶν, ἐπιψάων τὸν μύστακα αὐτοῦ, ὅτι αἱ Ἀγγλίδες μᾶς προτιμῶσιν; αἱ φιλοφροσύναι εἶναι εἰς αὐτὰς ἀλλότριαι καὶ τρόπον τινὰ νέον τι. διὸ καὶ αἱ μικρότεραι τῶν ὑποχρεώσεων τὰς εὐχαριστοῦσιν. Εἶναι ὅμως ἀληθές ὅτι ὀλιγον ἐλκύομεν τὴν συμπάθειαν τῶν συνοδουόντων αὐτὰς κυριῶν.

Ἀγνοῶ ἐὰν μετὰ ταῦτα ἡδυνήθη νὰ θεβαιώσῃ τὴν πρῶτην αὐτοῦ ἰδέαν, ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ὅμως, οἱ Ἀγγλοὶ μοὶ ἐφάνησαν πάντοτε εὐνοϊκώτατοι.

Εἰς τὸ ὕψος τοῦ Blackfriars - Bridge, ἀπέναντι τοῦ ἁγ. Παύλου, ἀρ' οὗ τις ἀνακαλύπτει ἔτι τὸν πύργον, καὶ ἦδη τὸ Somerset - House, εὐρὺ παλάτιον ἀρχιτεκτονικῆς ἰταλικῆς κλασσικῆς, ὃ Τάμεσις στρέφεται πρὸς ἀριστερὰ, αἱ δὲ τῆς παραλίας οἰκοδομαὶ λαμβάνουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διαστάσεις κανονικάς. Διερχόμενος δὲ διὰ τοῦ Νέου-Βάρ ἀξιοθεάτου ἔνεκα τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ κήπου καὶ τῆς χαριεστάτης αὐτοῦ γοτθικῆς ἐκ πλίνθων σκιάδος, καταπλήσσεται τις ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς τῆς γεφύρας τοῦ Βατερλώ, τῆς ἐκ γρανίτου μετὰ δύο στηλῶν ἀκτινοδολουσῶν ἐρ' ἐκάστου θάρρου. Ἡ γέφυρα αὕτη, ὕψος ἔχουσα 50 ποδῶν ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶναι πάντῃ ἐπίπεδος· ἐκτίσται δὲ ἐπὶ ἐννέα ἀψίδων 120 ποδῶν μήκους ἐπὶ 35 ὕψους, τὸ δὲ μήκος αὐτῆς 2,756 ἀγγλικῶν ποδῶν. Ἡ τοῦ Βατερλώ γέφυρα ἔχει σχῆμα χαριεστάτον, ῥωμαϊκὴν τὴν στερεότητα, καὶ θαυμασίους τὰς ἀναλογίας. Ἐν τῇ γραφείῳ τῶν διοδίων (peage) τοῦτου εὐρίσκεται ὁ διαβόητος σιδηροῦς στρόφαλος (tourniquet), ὅστις ἀρίνει τὴν διάδασιν εἰς ἓν μόνον ἄτομον, καὶ, στρεφόμενος, διαδίδει ὥησιν τινα εἰς τὴν βελόνην τοῦ ἐν τῇ γραφείῳ εὐρισκομένου σκιαθῆρα (cadran), δεικνύοντες οὕτω τὸν ἀριθμὸν τῶν διαβαινόντων. Περίεργος τῶντι ἐφευρέσεις μηχανικῆς ἀγγλικῆς.

Πρὸς τὸ μήκος τῆς πόλεως ὃ Τάμεσις εἶναι οὗ μόνον ἀπέραντος τις ὁδός, ἀλλ' ἔτι εἰδός τι ἐξοχῆς καὶ τόπος διασκεδάσεως. Διότι, μεταξὺ τῶν ἐπειραριθμῶν ἀτμοπλῶν τῶν εἰς πάντοιας φευγόντων διευθύνσεως, βλέπων τις περιφερομένους διὰ τεσσάρων κωπῶν μυριάδας σκαφιδῶν καὶ λέμβων λεπτῶν ὡσεὶ κωπιδῶν, ἀπαρallάκτως ὡς εἰς τοὺς περιπάτους οἱ ἱππεῖς περιφέρονται περὶ τὰς ἀράδας. Ὁ Ἀγγλος ἀγαπᾷ νὰ τρέχῃ καὶ νὰ αἰσθάνηται ἐαυτὸν ἐπὶ ἐριπικίῳ ἢ ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου λέμβου τινος. Αἱ λέμβοι διεσπεύρουντο πανταχόθεν τοῦ ποταμοῦ, οὗ αἱ ὄχθαι ἐπληροῦντο θεατῶν ἐμπαιθῶν, περιμένοντων ἀνυπομῶνως τὴν θορυβώδη τοῦ πυροτεχνήματος λάμψιν, τὴν ἀναγγέλλουσαν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ νικήσαντος. Αἱ ὡς ἰσχυρὲς ἐλαφραὶ καὶ ταχυκίνητοι οὗται λέμβοι φέρουσι κωπηλάτας ἐνδεδωμένους ὡς ἱπποκρότους καὶ διακρινόμενους ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν διαφόρων χρωμάτων τῶν μεταξίνων αὐτῶν ὕφασμάτων. « Βλέπων τις τὰς ἑκατοντάδας » ταύτας τῶν μικρῶν λέμβων, γράφει διὰ τῆς φυσικῆς

» αὐτοῦ εἰκονηκότητος ὁ φίλος ἡμῶν Μίνιμος Λαβάτερ, » οἰακροστροφουμένας ὑπὸ κωπηλατῶν ἐξαισίως ὑπὸ » μεταξίνων ὕφασμάτων πορφυρῶν καὶ κυανῶν ἐνδεδω- » μένων, δύναται νὰ εἴπῃ, ὅτι ἅπαντες οἱ μήκωνες » (coquelicots) καὶ τὰ κύανα (bluets) ἤλθον ἵνα » λουσθῶσιν εἰς τὸν Τάμεσιν. »

(Ἔπεται συνέχεια.)

Η ΕΣΠΙΕΡΝΗ ΔΕΗΣΙΣ.

ΗΓΟΙ

ΤΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ.

Τὸ φῶς τῆς σελήνης εἰσέδουε διὰ τῶν σιδηρῶν κιγκλίδων τοῦ παραθύρου, εἰς πενιχράν τινα καλύδην, καὶ περίεξ τῆς ἐστίας διεφώτιζε πολυμελῆ τῆς Ὁδερνεῖας οἰκογένειαν, γονυπετῇ καὶ δεομένην. Μόνος ὁ ἑκατοντούτης πάππος ἐκάθητο εἰς τὸ ξύλινον θρόνιον του. Δύο ἄνδρες προβεβηκότες, κεκλιμένοι παρὰ τοὺς πόδας τοῦ γεροντίου καὶ μακρὸν κρατοῦντες κομβολόγιον εἰς τὰς ἐσταυρωμένας χεῖράς των ἐπανελέγον τὰς δεήσεις, τὰς ὁποίας κατεύθυνε πρὸς τὸν Θεὸν μὲ φωνὴν σοβαρὰν ἐνταυτῷ καὶ γλυκεῖαν, τεσσαρακοντούτης τις γυνή· περιεκύκλουν δὲ αὐτὴν παιδία, κοράσια, τὰ δὲ βρέφη στενοχωρούμενα ὑπὸ τοῦ ὕπνου, ἐκλονίζοντο ἐπὶ τῶν γονάτων των.

Νεανίας τις ἤκουεν ἔξωθεν τὴν μεγαλοπρεπῆ σιωπὴν, τὴν ὁμοίαν μὲ τὴν σιγὴν τῶν ἐρήμων, διακοπτομένην μόνον ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς λόγους τῆς μητρὸς τῆς οἰκογενείας. Ἡ καρδία του συνεθλίβετο, ἀναμνηστικομένου τὰ ἔτη τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Οὕτω προσήυχοντο καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἦδη ἔφθασε τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν τὰ ἅγια ἔθιμα τῆς οἰκογενείας θεωροῦνται ὡς δεσποδαίμονια! Τοιαῦτα φεῖ! φρονεῖ ἐκεῖνος, ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ ὁποίου πᾶν αἶσθημα θερμὸν καὶ ἅγιον τῆς πίστεως ἐξέλιπε. Καὶ ἔλυνετο μὲν ὁ νέος οὕτως διότι δὲν εἶχε τὴν πίσιν, ἀλλ' ἡ καρδία του ξηρανθεῖσα ἀπὸ τὴν φιλοσοφικὴν δῆθεν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν θλιβεράν ἠθικὴν τοῦ κόσμου, δὲν ἡδύνατο νὰ ἐπανελάβῃ εἰς αἰσθήματα θρησκευτικὰ, εἰς τὴν πίσιν. Ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐστάλαζον βραδέως δάκρυα συγκινήσεως, τὰ γονατὰ του ἔκαμπτον ἀκουσίως του. Ὡ! πόσον τοῦ ἐφαίνοντο εὐτυχεῖς οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι! Τί δὲν ἤθελε δώσει διὰ νὰ προσερχθῇ οὕτω μίαν κἂν στιγμὴν!

Αἶφνης ἡ φωνὴ τῆς ἀναγινωσκούσης τὰς προσευχὰς ἐσίγησε, διεκόπη πρὸς στιγμὴν, ἔπειτα δὲ ἐπανελάθεν μετὰ τόνου, « ὦ Θεέ μου! λέγουσα, ἐπανάγαγε εἰς τὴν ποίμνην τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον! » Εἰς τὰς λέξεις ταύτας, ὁ γέρων ὕψωσε τὰς ἰσχνὰς χεῖράς του εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς τῶν ἀνδρῶν ἐσφιγξέ τοὺς βραχιονιάς του εἰς τὸ στήθος του, ὡς διὰ νὰ κρατήσῃ τοὺς παλμούς τῆς καρδίας του, ἐν ἐκ τῶν παιδιῶν ὠχρίασε, καὶ ἡ μήτηρ ἐκρυψε τὸ πρόσωπόν της εἰς τὰς χεῖράς της. Ὁ πάππος ἡγέρθη μετὰ κόπου, καὶ μετὰ φωνῆς ἀτόνου καὶ συντετριμμένης, ἀλλὰ πλήρους ἀποφάσεως, ἐπρόβρε τὰς λέξεις ταύτας. « Παι-

δια μου, λυπεῖτε τὸν πανάγαθον Θεόν, κλαίοντες τσοῦτον χρόνον» ἄκρα σιωπὴ ἐπῆλθε, καὶ ὁ νέος ἀπεμακρύνθη εἰς σκέψεις· ἡ προσευχὴ εἶχε τελειώσει.

Ὁ νέος εὗτος μόλις τριακοντούτης, εἶχεν ἤδη τὸ μέτωπον φαλακρὸν, τὴν ὄψιν ὠχρὰν καὶ μεμαρμένην· ἦτον ὑψηλός, ισχνός, εὐλύγιστος, διακεκριμένον ἔχων τὸ ἦθος καὶ τὴν φυσιογνωμίαν, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἀπεκάλυπεν εἰς αὐτὸν τὰ δραστήρια αἰσθήματα τῆς ισχυρᾶς φύσεως. Ἐδάδιζε κατὰ τύχην, ὡς τὸ φύλλον τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου διωκώμενον. Ὁ γλαυκὸς τὸν ὀφθαλμὸς εἶχε τὸ ἀόριστον τῆς ἀνίας μάλλον, παρὰ τὰς ἀνασχολήσεις τῆς σκέψεως· ἐπασχεν, ἐπαραιοποιεῖτο, ἐπεὶ δὲ ἡ ζωὴ του παρήρηχτο ἄσκοπος, ἀνωφελής, ἄνευ θρησκευματος· ἦτον ἐν ἐκ τῶν τέκνων ἐκείνων τοῦ αἵματος, ἀγνωμόνων πρὸς τὴν κοινωνίαν, ἥτις τὰ προσδιώρισε θέσιν λαμπρὰν, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα νομίζονται δυστυχῆ, ἐνῶ δὲν εἶναι εἰ μὴ ἀνήρυκα. Δι' αὐτὸν δὲν ὑπῆρχαν πλέον ἡδοναὶ εἰς τὸν κόσμον, τὰ πάντα ἤγγισε χωρὶς νὰ προσηλωθῇ οὐδαμοῦ· ἡ ἐπιστήμη, εἰς τὸν σκοπεῖται αὐτῆς ἔλεγεν « εἶναι ἀνθρώπος παρηχημακῶς, ὡς τὸν ἀρῆσμεν ν' ἀποθάνῃ » ἡ δὲ θρησκεία ἤθελεν εἶπει « εἶναι ψυχὴ πάσχουσα, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ θεραπεύσωμεν. » Ἦλθεν εἰς τὴν Ὠδέρην, ὅπου εἶχε νὰ λάβει κληρονομίαν τινα, καὶ ἀπὸ δύο μηνῶν, ἐπλανᾶτο εἰς τὰς στενοπούς καὶ εἰς τὰ ὄρη, ζητῶν ματαίως τὴν ἡσυχίαν τοῦ πνεύματος, ὑπὸ τὴν ὥραιαν σκιάν τῶν δασῶν.

Αἱ καλλοναὶ τῆς φύσεως τότε φέρουν παρηγορίαν, ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι ἀκόμη εἰς κατάστασιν νὰ τὰς ἀπολαύσῃ, τὰ ὅμοια εἰς κατάστασιν νὰ βλέπουν τὸ μεγαλεῖόν της, τὰ ὅσα νὰ ἀκούωσι τοὺς γοητευτικούς ἤχους της· ἀλλὰ δὲν ἡδύνατο νὰ ἔχωσιν οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Ὁσκά· ἀπεκοιμᾶτο παρὰ τὴν ὄχλην τῶν βυάκων, ὅτε ἀπέκαμνεν, ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πρὸς τὸν γαλανόχρου οὐρανόν, τὸν ὁποῖον διέκρινεν ἀναμέσον τοῦ φυλλώματος τῶν προαιωνίων δρυῶν· ἐγείρετο δὲ ἅμα μὲ τὸν ἥχον τῆς ποιμενικῆς σάλπιγγος, τῶν βελασμάτων τῶν ποιμνίων, χωρὶς ποτὲ οἱ διαλογισμοὶ του νὰ ὑψωθῶσιν ὑπεράνω τῶν γῆινων ὄντων. Ὅταν πρὸς τὸ ἐσπέραις ἐπέστρεψε, καὶ οἱ ὕμνοι τῆς Ἀειπαρθένου ἐφθάνον εἰς τὰς ἀκοᾶς του, διὰ τῶν πεπαλαιωμένων θυρῶν καλύβης τινος, παρέμενε ν' ἀκροασθῇ, ὡς ἐπραττε τοῦτο, διὰ ν' ἀκούσῃ τὰ ἄσματα τῶν γεωργῶν, ἢ τοὺς ἤχους τῶν αὐλῶν των. Ὅτε δὲ τὴν κυριακὴν, οἱ χωρικοὶ ἐπήγαγον οἰκογενειακῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τοὺς ἠκολούθει μηχανικῶς, καὶ ἂν διέβαιναν ἔμπροσθέν του γέρων τις μὲ πρόσωπον σεβάσμιον, ὑποστηριζόμενος παρὰ τῶν ἐγγόνων του, καὶ περικυκλούμενος ὑπὸ πολυπλήθους γεναῆς, προσκάλει ἐν τῇ διανοίᾳ του μόνον τὴν σκέψιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῶν ὁρέων εἶναι ὑγεινός, ἢ διαίτα τῶν γεωργῶν ἀρμόδια πρὸς μακροβίωτην, καὶ ὅτι ὁ πληθυσμὸς ἠῦξανε μὲ παραδόξον τρόπον.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην κατὰ πρῶτον ὁ Ὁσκάρ ἤρθανθ' αὐτὸν νεώτερον. Ἀπεμακρύνετο σύνους τῆς καλύβης ὅπου ἐδέοντο τόσοι ἐνθέρμως, καὶ τὴν ἐπαύριον ἐνωρίς ἐπανέλαβε τὴν αὐτὴν ὁδόν. Οἱ ἐργάται εἶχαν πορευθῇ εἰς τὸν ἀγρὸν, ἡ δὲ μήτηρ, μέλαινα μόνη εἰς τὸ οἶκον· ἐνῶ δὲ τῆς θύρας της, ἀναμένουσα τὴν ἄνδρα, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ γεῦμα· παιδίον

γυναικίᾳ ἔπνεε τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν εὐτυχίαν, ἐκράτει εἰς τὰς χεῖράς του τὴν θηλιάν τοῦ νήματος, τὸ ὁποῖον περιέπλεκε πολλακίς χωρὶς ἡ μήτηρ νὰ δυσανασχετῇ ὡς ἐκ τούτου. Ἐψάλλε σιγαλὰ ὠδὴν τῶν Χριστουγεννίων· ὁ γυμνὸς ποὺς της ἔκρουε τὸν ρυθμὸν ἐπὶ τῆς λιθίνης κλίμακος· μέγας κύων ἐκοιμᾶτο εἰς τοὺς πόδας της· αἱ ὄρνιθες της περιεφέροντο περὶ αὐτὴν, ζητοῦσαι κατὰ γῆς κόκκους τινὰς διὰ τοῦ βράβους των. Ἐν βρέφος ἐπαίξεν εἰς τὰ γόνατά της, προσμαιδῶν ἤδη πρὸς αὐτήν, καὶ θεωροῦν τρυφερότατα μὲ τὰ μόλις ἀνοιχθέντα εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὄμματα του, τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου της. Εὐτυχὴς μήτηρ! εὐτυχὴς γυνὴ! διενεθῆ καθ' αὐτὸν ὁ Ὁσκάρ. Ἀλλ' ἐνθυμηθεὶς τὴν προσευχὴν τῆς προτεράιας, ἐλυπήθη διὰ τὴν ὠθησιν ταύτην τῆς καρδίας του.

Εἰσεχώρησε κρυφίως παρὰ τὰ ἐτοιμόβροπα τεῖχη τοῦ κηπαρίου, καὶ ἐφθασε πλησίον της χωρὶς αὐτὴ νὰ τὸν παρατηρήσῃ.

Ἐτραγώδει πάντοτε τὴν ἀπλοϊκὴν ταύτην καὶ ἡδεῖαν ποιησιν, ἥτις μόνη δύναται νὰ δώσῃ ἰδέαν τῶν ἀρχαϊκῶν ἡθῶν τῶν περικύκλων τῆς Ὠδέρης.

Ἡ φωνὴ τῶν χωρικῶν τῆς Ὠδέρης, εἶναι ὡραία, ἔχουσα ἑκφρασίαν τινα ἰδιαιτέρας μελαγχολίας. Ὁ τρόπος τοῦ ᾄδειν αὐτῶν ὁμοιάζει τὴν ψαλμωδίαν.

Ὁ Ὁσκάρ κατανυγεί, ἡρώτα αὐτὸν ἂν δὲν ἦτον ἡ αὐτὴ ἰδέα τοῦ Θεοῦ παρούσα πάντοτε εἰς τὴν διάνοιαν· ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον ἐπικαλοῦνται, ὅταν ἐγείρονται καὶ ὅταν κατακλίνωνται, καὶ τὸν ὁποῖον ὕμνουσι κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἐργαζόμενοι, ἰδέα ἥτις ἐμπνέει εἰς τὰς γυναῖκας ταύτας τὴν γαλήνην καὶ ὑποταγήν. ἐν μέσῳ τῶν δυσχερεστέρων δοκιμασιῶν τὸ βρέφος ἐκοιμᾶτο καὶ ἡ φωνὴ τῆς μητρὸς, χαμηλοῦμένη βαθμιδῶν, ἀπέληγεν εἰς γλυκὺν ψιθυρισμόν.

Ὁ νέος ἐπλησίασε τότε, καὶ ἀφαιρῶν τὸν πῖλον του ἐνώπιον τῆς γυναικὸς ταύτης μὲ περισσώτερον σεβας ἢ ἂν ἤθελεν εὐρεθῇ ἐνώπιον διακόμου τινος κυρίας, τὴν ἡρώτησεν ὡς κατὰ τύχην περὶ μιᾶς ὁδοῦ.

Ἡ χωρικὴ προσέλαβε ὕψος συνεσταλμένον, καὶ ἀνεγειρομένη, τοῦ ἔδειξε διὰ τῆς χειρὸς, μὲ τὴν λεπτὴν ἐκείνην εὐγένειαν, ἥτις διακρίνει τὰς γυναῖκας τοῦ τόπου, τὸ ζητούμερον μέρος.

Ἀλλ' ὁ νέος, μακρὰν τοῦ ν' ἀκολουθήσῃ τὰς ὁδηγίας της, ἐκάθηται ἐπὶ λίθου, καὶ ἐξήτει, ἐπὶ προσφάσει πληροφοριῶν, νὰ συνδέσῃ συνομιλίαν· αὐτὴ δὲ ἔδειξε εὐχαρίστως ἀπάντησιν εἰς πάσας τὰς ἐρωτήσεις του, καὶ ἦτον εὐκολον εἰς ἕκαστον νὰ μαντεύσῃ, ὅτι μὴ ἔχουσα τίποτε νὰ κρύψῃ, δὲν ἐφοβεῖτο ἐρωτωμένην.

Ἐπὶ τέλους ὁ Ὁσκάρ ὠμίλησε περὶ εὐδαιμονίας, τὴν ἐλπειολόγησε δὲ διὰ τὴν ἐργατικὴν καὶ ἄπορον ζωὴν της.

« Ἐγὼ δυστυχὴς! ἀνέκραξεν ἡ χωρικὴ, ἀληθῶς ἐκπεπληγμένη Ἠμπορῶ νὰ σὲ φαίνομαι δυστυχὴς! μάθε ὁμως ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ ποταμοῦ, δὲν ὑπάρχει γυνὴ πλέον ὑπερήφανος ἀπὸ ἐμέ· τοῦτο εἶναι τὸ ἐνδεκατον τέκνον μου, ἐπρόρθεσεν αὐτὴ, ἐκτείνουσα ὑπερηφάνως τὰ γόνατά της, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκοιμᾶτο τὸ ὑστερογέννητόν της, καὶ ὅλα εἶναι εὐρωστα, ὅλα ὑγείῃ. Ὁ πατὴρ εἶναι ἑκατὸν καὶ δύο ἐτῶν, καὶ ἐπῆγε ἐκεῖ κάτω νὰ στρέψῃ τὸ ὕδωρ ὁ ἀνὴρ (οὕτως αἱ γυναῖκες τῆς Ὠδέρης ὀνομάζουσι τοὺς ἄνδρας των) εὐτυχεῖ εἰς τὰ συμφέροντά του. Ποτέ, πρῶτα ὁ θεός, ἢ παρμικροτέρα ζημίᾳ δὲν συνέβη εἰς

τὰ κτήνη μας· ὁ σιτοβολῶν εἶναι πλήρης, αἰτοῦ ὑπάρχει χόρτον διὰ δύο χειμῶνας· αἱ εἶναι καὶ εὐχέστεροι, μᾶλλον προστατευόμενοι ἀπὸ τὴν θεῖαν πρόνοιαν·

— Ἐνόμιζα, εἶπεν ὁ νέος δειλῶς, ὅτι συνέβη καὶ νὺν δυστύχημα εἰς αὐτὴν τὴν οἰκίαν, ὅτι ἀπωλέσται τινὰ τῶν οἰκείων σας.

— Ἀλλοίμονον! ἐπανελάβεν αὕτη μὲ ἀνέκφραστον λύπην, καί, ἐχάσαμέν τινα, ἀλλ' ἡ καρδιά μου μὲ λέγει σιγαλὰ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀπωλεσθῇ αὕτη, καὶ κλαίω. βλέπεις, κλαίω πρὸ πάντων διότι οἱ ἄλλοι, δὲν συλλογίζονται ὡς ἐγώ. Ἡ Μαρία-Ἄννα εἶναι ἀποθνήσκουσα, ἀποθνήσκουσα, κύριε! ὅταν ἦμαι μόνη ἐδῶ, καὶ τὴν κράζω κλαίουσα, μὲ ἀποκρίνεται ἀπὸ ἐκεῖ ὑψηλὰ, καὶ ἡ χωρική ἐπέδειξε τὸν οὐρανόν· δέσεται ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ αὕτη εὐλογεῖ τὸν θερισμόν μου, καὶ εἰάν τις παρατηρήσῃ καλῶς, δύναται νὰ τὴν ἴδῃ διαβαίνουσαν ὑπεράνω τῆς οἰκίας, εἰς τὰ νέφη τὰ ὅποια περιπίπτανται διὰ νὰ μεταφέρωσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀγίων εἰς τὸν ἡγιασμένον τόπον.

— Καὶ παρῆλθε χρόνος πολὺς ἀφοῦ ἐχάθη ἡ Μαρία Ἄννα;

— Δέκα ἔτη σχεδόν.

— Ἐπιθυμοῦσα πολὺ νὰ μάθω τὴν ἱστορίαν τῆς Μαρίας.

— ὦ! εἶναι εὐκολόν, κύριε, νὰ σὲ εὐχαριστήσω· εἶναι ἡ ἐφεξής.

B'.

— Ἡ Μαριάννα, ἡ ἀδελφὴ μας, ἐπανελάβεν ἡ χωρική, κουνούσα τὸ παιδί της, ἦτον ὡραία παρὰ πᾶσαν ἄλλην κόρην, ἦτο δὲ μόνον μελαγχολική· τὰ ὄμματα της ἐθεώρουν μᾶλλον τὰ χαλίκια τῶν ὁδῶν παρὰ τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ· τοῦτο μᾶς ἀπήρθεκεν, ἐπειδὴ οἱ κακοὶ μόνον πρέπει νὰ ἦναι αἰθεροί. Δὲν ἐδυνάμεθα νὰ τὴν καταπείσωμεν μήτε νὰ τραγωδήσῃ, μήτε νὰ χορεύσῃ, καὶ ὅταν αἱ χοροτοκίαι ἀνεπαύοντο ὑπὸ τὴν σκιάν, εἰς τὰ λιβάδια, ὅταν αἱ κλωστρίαι συνεθλίζοντο διὰ νὰ μιλήσωσι χαμηλῇ τῇ φωνῇ πλησίον τῆς ἐστίας, αὕτη ἀπεσύρετο κατὰ μόνας.

» Μῆξ' ἡμέρᾳ μᾶς λέγει, ὅτι ἤθελε νὰ μᾶς ἀφήσῃ, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ κερδίξῃ πλεονέκτημα. Καλῆτερα ὁ κεραυνὸς νὰ ἐπιπτε εἰς τὰς ἀποθήκας μας, παρὰ τοῦ εἶχε συλλάβει ἡ Μαρία τοιαύτην ἰδέαν.

» Ὁ πατὴρ εὗρεν ὅτι, καὶ αὕτη αἰ, εἶλεπεν, εἰμῶθα ἀρκετοὶ διὰ νὰ ἐπαρκώμεν εἰς τοὺς θερισμούς μας, καὶ νὰ ἐπιτηρώμεν τὰ κτήνη. Ἀνεχώρησε λοιπόν.

» Θεέ μου! πόσον ἦτον ὠχρὰ, ὅτε μᾶς ἐνηγκαλίζετο, πόσα δὲν ἐξήγουν οἱ ὀρθαλμοὶ της, προσηλωμένοι ἐπὶ τῆς καλύβης, εἰς τὰς βούδας, αἵτινες ἄρνον μετ' αὐμίας τὸ χόρτον εἰς τὴν φάνην, ἐπὶ τῶν παιδίων, αὐτὴν ἔκλειον βλέποντα ἡμᾶς νὰ κλαίωμεν προσηθά-νετο βεβαίως· ὅτι δὲν ἔβλεπον ἐπὶ πλεόν· ἀλλὰ κ' ἐγὼ εἶπα, τὸ ἄρνιον δὲν δύναται ν' ἀφήσῃ τὴν μητέρα του, χωρὶς νὰ τὸ ἀρπάσωσιν ἀμέσως οἱ λύκοι.

» Δὲν ἐλάβομεν πλεόν εἰδήσεις περὶ τῆς Μαρίας. Εἰς μάτην ὁ πατὴρ μετέβη εἰς τὴν πόλιν, ὡς καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ αὐτὸς. Ἡ πόλις εἶναι τόσο μεγάλη!

» Ἐκτοτε, ἡ μήτηρ ἀπέθανεν ἐκ τῆς λύπης. Εἶπον δὲ εἰς τὸ χωρίον, « ἡ Μαριάννα δὲν ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐχάθη, διεφθάρη· τοῦτο πικρὸν ἦτο δι' ἡμᾶς· ὑποφέραμεν ὅμως τὴν αἰσχύνην, διὰ τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην.

Πλὴν ἐγὼ εἶμαι βεβαίως, ὅτι αὕτη ἀπέθανεν, καὶ ὅτι θὰ ἐπανελθῇ κάμμιαν ἡμέραν εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ ζητήσῃ ἱκανοποίησιν τῆς τιμῆς μας παρ' ἐκείνων, οἵτινες τόσο κακέντροχως τὴν κατηγόρησαν. Οἱ νεκροὶ ὑπομένουσι μακρόν, ἀλλ' ἀπαυθῶσι μέχρι τέλους. Εἰς ἐκάστην δέησίν μου, τὴν παρακαλῶ θερμῶς νὰ ἐπανελθῇ ὑπὸ ὅποιανδήποτε μορφήν.

— Ἀλλὰ, διέκοψεν ὁ Ὁσκάρ, δὲν παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν καθ' ἐκάστην ἐσπέραν νὰ ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν ποίμνην τὸ πεπλανημένον πρόβατον;

Ναί, εὐτὼ τὸ θέλει ὁ πατήρ, ἀγῆσεν ἑαυτὸν νὰ καταπεισθῇ, ὅτι ἡ θυγάτηρ του δὲν ἀπέθανε· περιμένει νὰ ἐπανελθῇ εἰς τὴν ποίμνην διὰ ν' ἀποθάνῃ ὑπακούω, ἀλλὰ δὲν μεταβάλλω γνώμην. »

Ἡ χωρική ἐσαμαρτύνει. Ὁ Ὁσκάρ ἐθαύμαζε τὴν ἀπλότητα ταύτης τῆς καρδίας, τὴν ἀκλόνητον ταύτην πίστιν εἰς τὴν ἀρετὴν, τὴν ἰσχύον ταύτην τῆς φιλίας, τὴν εἰς τὸν θάνατον ζητοῦσαν παρηγορίαν.

— « Αἱ, εἶπεν οὗτος, ἀποσειρόμενος, θὰ ἔρχομαι νὰ σὰς βλέπω συνεχῶς. Εἶμαι ἀθνητής, μὲ διώρισαν ν' ἀναπνέω τὸν ἀέρα τῶν ἀγρῶν, τὴν ὁσμήν τοῦ χόρτου εἰς τοὺς σιτοβολῶνας. Εἶναι ὡραία ἐδῶ, ἡ καλύβη σας εἶναι ἡ ὑψηλότερα τοῦ λόφου, ἡ ἐστία σας, ἡ πλέον εὐρύχωρος, καὶ τὸ γάλα τῶν ποιμνίων σας τὸ καλῆτερον· θὰ ἐπανελθῶ.

— Εὐχαρίστως, κύριε, εἶπεν, ἐγειρομένη σεμνοπρεπῶς ἡ χωρική, πλήρως ἐκπλήξως.

Καὶ ὁ νέος ἐπανήρχετο καθ' ἐκάστην ἐσπέραν. Τὰ παιδιά οἰκειώθησαν μετ' αὐτοῦ· τοῦ ἐπλεσαν κἀνίστρα ἀπὸ βροῦλλα, τὰ ὅποια ἐγέμιζον μὲ ἀγρίους καρπούς, καὶ ἀνθοδέσμας ἀπὸ ἀνθῶν τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ λειμῶνος, καὶ εἰς τὴν προσευχὴν ἡ οἰκογένεια ἐπρόσθεσε. « Θεράπευσον τὸν ἀθνητὴν, ὦ Θεέ μου! »

Οὗτος δὲ ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἀναζώντα ὑπὸ αὐτὰς τὰς εὐεργετικὰς συγκινήσεις· μόνον, ὅτε εὕρισκετο πάλιν μόνος εἰς τὴν σεσαθρωμένην οἰκίαν του, εἰς ἣν δὲν ἔμενον παρὰ τὰ ἔχνη τῶν χελιδόνων, ὅπου ἠκοδόμησαν τὰς φωλεὰς των κατὰ τὴν ἀνοιξίαν, ἐγίνετο πάλιν ὀργίλος, μελαγχολικός, καὶ τὸν θάνατον μεγαλοφώνως ἐκράζεν· ἐνίοτε ἡ ὑπεροψία του ἐπανάστατο. Αἶ, πῶς, λοιπόν! ἔγενεν οὗτος, νὰ λαμβάνω μαθήματα ἀπὸ τοὺς γεωργούς. Ἐχῶ λοιπὸν χρεῖαν, διὰ νὰ ἐγκατερτήσω, ἀπὸ τὴν συνάφειαν τῶν ὄντων τούτων, ἅτινα ἔρπουσιν ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ὡς τὰ πλεόν εὐθραυστα ζῴτια, ἀνευ συνηθείσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας των, τῶν δικαιωμάτων των, τῆς δυστυχίας των. Ἀλλ' εἰς μάτην δυσανησχέτε, ἔλκετο ἔκτινος ἀνυπερβλήτου δυνάμει καθ' ἐκάστην πρὸς τὴν καλύβην, καὶ ὅτε διέβαινε τὸ κατῳρίον αὐτῆς, αἱ θλίψεις του κατευνάζοντο.

Ἐσπέραν τινὰ θερινῆς ἡμέρας, οἱ ἐργάται ἐπέστρεφον, καταπεπονημένοι ἐκ τοῦ καμάτου· τὸ δειπνόν ἦτον σύντομον καὶ σιωπηλόν· καὶ πρὶν ὑψωθῇ ἡ σελήνη, οἱ χωρικοὶ ἐγονάτιζαν κύκλῳ τῆς τραπέζης, ἵνα ἀρχίσωσι τὴν ἐσπερινὴν προσευχὴν. Ὁ Ὁσκάρ, μὲ τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην ἐπὶ τῶν σιδηρῶν ἐλασμάτων τοῦ παραθύρου, περιέφερε τὸ βλέμμα του εἰς τὴν ἐξοχὴν· τὸ πεπαισμένον στήθος του δυσκόλως ἀνέπνεεν, ἡ κεφαλὴ του ἐπασχεν. Αἰφνης σκία τις ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὸν τοίχον τοῦ κήπου, ἐπροχώρησε πρὸς τὴν καλύβην, κ' ἐγονυπέτησεν ἔμπροσθεν τῆς ὑπανεωμένης θύρας· Γυνή τις, τὴν ὅποιαν ἐδύνατο νὰ διακρίνῃ κλίνων τις

πρὸς τὰ ἔξω, ἐδείθη στιγμὴν τινα, ἀνηγέρθη, ποιοῦσα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ διέβη μὲ σταθερὸν ἄνθος τὸ κατώφλιον τῆς θύρας· Κραυγὴ ὤρετο ὑπεδέχθη τὴν ἐμφανισθεῖσαν, καὶ μετὰ τούτοις βραχίονας τεταμένους, τὸ βλέμμα ἀτενὲς καὶ πεφοβισμένον, ἐδείκνυσεν πρὸς ἀλλήλους τὴν σκιὰν τῆς ἐστίας. Μόνῃ ἢ μήτηρ ποσὼς δὲν ἐθορυβήθη, ἀλλ' ἀποσπασασα κλάδον μυρσίνης ἔδρεξεν αὐτὸν εἰς ἁγιασμὸν καὶ προχωρήσασα πρὸς τὴν θύραν, εἶπε, « Καλῶς ἦλθε, ἀδελφίμου, ἡ ψυχῇ σου, ὅπως τὸ σῶμά σου ὁ θεὸς εἰσέηκουσε τὰς δεήσεις μου. » Ἀλλὰ πρὶν αὕτη τελεώσῃ, ἡ νεωστὶ φθάσασα ἐδρίφη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς. « Δὲν ἀπέθανα, ἀδελφὴ, εἶπεν ὁ θεὸς εἰσακούει τῶντι τὰς δεήσεις σου, τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον ἐπιστρέφει εἰς τὴν ποίμνην.

— Μαριάννα, ἀνέκραξεν ὁ γέρον ἀνορθούμενος.

Αὕτῃ ἐπροχώρησε πρὸς αὐτὸν, ἐκλινε γόνυ ἐπὶ τῆς γῆς, προσέπεσεν ἐνώπιόν του, καὶ ὠχρὰ, ἄφωνος, σχεδὸν ἀναισθητός, περιέμενεν ὅπως ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκίας ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης τῆς.

Δύο δάκρυα ἔδρεξαν τὰς παρεῖας τοῦ γέροντος, ὅστις ἐκτεινὼν τὰς ἐρρυθμιωμένας χεῖράς του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς, ἐπέφερε μὲ φωνὴν σοδαρὰν καὶ ἐπίσημον τὰς λέξεις ταύτας. « Σὲ εὐλογῶ, τέκνον, σὲ συγχωρῶ, ἀν συγχωρήσεως χρεῖαν ἔχῃς. Εἴθε ἡ πατρικὴ στέγη νὰ σὲ ἦναι γλυκεῖα. » Καὶ μὲ φωνὴν ἔντονον εἰσέτι, ἔψαλε τὸ Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου.

Ἦτον ἡ παραμονὴ τῆς Παναγίας, τῆς ἑορτῆς ταύτης τῆς τοσοῦτον ὡραίας, τοσοῦτον περιπαθοῦς, τῆς γλυκειᾶς εἰς τὴν καρδίαν τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἔχουν ἰδιαιτέραν εὐλάβειαν πρὸς τὴν Θεοτόκον· ἦτον ἡ ἑορτὴ τῆς Μαριάννης.

Ἐτελείωσαν τὴν προσευχὴν τῆς ἑσπέρας διὰ μιᾶς δοξολογίας εἰς τὴν Ἀειπάραν, ἥτις τὴν ἐπανήγαγεν. Ἀλλ' ἐνῶ ἡ οἰκογένεια συνεστᾶτο εἰς ἕνα διαλογισμὸν ἀδελφότητος καὶ εὐλαβείας, ὁ γέρον ἐκურτοῦτο περὶ ἑαυτὸν, εἰ ὀφθαλμοῖτο ἐκαλύπτοντο, καὶ ἐπιθύριζε τοὺς τελευταίους τούτους λόγους. « Γυνή, ἐφύλαξε τὴν ὑπόσχέσιν μου, τὴν περιέμενα· τώρα ἐρχομαι εἰς ἐντάμωσιν σου. » Ἡ Μαριάννα εἰς μάτην ἐκάλυψε τὸ μέτωπόν του ὑπὸ φιλημάτων· τὰ παιδιὰ εἰς μάτην τὸν ἔκραζον μὲ τὴ γλυκυτέραν φωνὴν των· ἡ ψυχὴ τοῦ ἀπέπτη ἱλαρὰ ἐν μέσῳ τῆς χαρᾶς διὰ τὴν ἐπιστροφήν τῆς θυγατρὸς του.

Καθεὶς ἐμνήθη τὸν πάππον, οὐδεμίαν ἐρώτησιν ἀπεύθυναν εἰς τὴν Μαριάννην. Τὴν ἔλαβον ὡς δῶρον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ πρεσβυτέρα ἀδελφὴ παρεχώρησεν εἰς αὐτὴν τὴν τιμὴν νὰ ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ γέροντος. Εἰς διάστημα δύο ἡμερῶν ἐδέετο χωρὶς νὰ λάβῃ οὐδεμίαν τροφήν, οὐδεμίαν ἀνάπαυσιν, πλησίον τῆς νεκρικῆς κλίνης· οὐδὲν δάκρυον ἔδρεξε τὰ βλέφαρά της, οὐδεὶς στεναγμὸς ἐξηλθε τοῦ στήθους της· καὶ δεὶς ὅσκιον ἦλθε νὰ θλίψῃ τὴν χεῖρα τοῦ γέροντος, ὅστις πολλάκις διὰ τῶν διηγησέων του ἐθελξε, καὶ διὰ τῆς ἠθικῆς του κατένυξε τὴν καρδίαν του, αὕτη τοῦ ἐπέφερε μὲ στερεὰν χεῖρά τὸν ἡγιασμένον κλάδον.

Τίς ἦτον λοιπὸν ἡ Μαριάννα; ποῖα μυστηριώδη συμβάντα τὴν ἐχώρισαν δέκα ἔτη ἀπὸ τὴν λατρεύουσιν αὐτὴν οἰκογένειαν καὶ δι' ἣν ἐφαίνετο διατηροῦσα τὰ τρυφερότερα αἰσθητάτα; Ἀδύνατον νὰ ἦτο διεφθαρμένη κόρη αὐτῆς, τὴ τοσοῦτον ἰσχυρὰ, τοσοῦτον χρηστιά, τοσοῦτον καρτερικῇ.

Ἡ διαφορά δὲν ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ τοσαύτην γαλήνην εἰς τὸ βλέμμα, τοσαύτην ἀγνότητα τὸ εἰς μέτωπον. Καὶ ἀκουσίως τοῦ ὁ νέος ἐσυλλογίζετο κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁδοῦ τὴν Μαριάννην· ἡ θερμὴ φαντασία του, ἀνατρέχουσα ἀπὸ πλάσμα εἰς πλάσμα, τὸν ἐβασάνιζε χωρὶς τὰ εὐχαριστήσια τὴν περιέργειάν του. Ἀλλ' ἡσθάνετο ἑαυτὸν εὐτυχῇ, διότι πρὸ πολλῶν ἡδὴ ἐτῶν τότε κατὰ πρῶτον ἔζη καὶ διελογίζετο· εἶχε εἰς τὴν καρδίαν του σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσῃ τὴν Μαριάνναν, καὶ νὰ μάθῃ τὸ παρελθόν της· νὰ μάθῃ καὶ ἡμερολογικὴν τάξιν τὴν ἱστορίαν τῆς καρδίας της. Ἐζήτησε νὰ τὴν ἀναγνώσῃ εἰς τὸ σπινθηροδόχημα τῶν ἀστέρων, εἰς τὴν λάμψιν τῆς σελήνης, εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης· ἤκουσε τότε μετὰ πλειοτέρας προσοχῆς τὸ ἤχημα τῶν ἐντόμων εἰς τὰ χόρτα, τὸν θροῦν τοῦ καταράκτου, ὅστις ἐφαίνετο καταδεικνύων εἰς αὐτὸν τὴν παράδοξον ἱστορίαν, καὶ δεὶς ἡ Μαριάννα τὴν κεφαλὴν ἔχουσα κεκοσμημένην μὲ στάχυν, τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς πόδας γυμνοὺς, τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου ζωηρὸν ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, ἐκάθητο ἔμπροσθεν τῆς θύρας τῆς καλύβης διὰ νὰ ἐργασθῇ εἰς τὴν τάξιμόν της πρὸς τὴν Παναγίαν, ὅταν ἤθελεν ἐπιστρέφει, ὁ Ὅσκιον προσποιούμενος διὰ ἀναγινώσκει ἡ παιδίε μὲ τὰ παιδιὰ, βήματά τινα μακρὰν αὐτῆς, ἠκολούθει μετ' ἀγωνίας τὰς κινήσεις τῶν ῥοδίνων χειλέων της, τὰς πτυχὰς τοῦ μετώπου της, τὰς κλίσεις τῆς ὡραίας της κεφαλῆς, περιμένων πάντοτε ὥστε νὰ προδῶσιν τὸ μυστικόν, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο λησμονοῦσα.

Γ'

Ἡ Μαριάννα ἦτο τότε 26 ἐτῶν. Τὸ ὕψηλόν της ἀνάστημα ἐκλινε πολλάκις πρὸς τὴν γῆν, ὡς ἡ ἰτέα. Ἡ ὡραιότης της εἶχε τὸν χαρακτήρα καλλονῆς Ἰσπανίδος, ἡ ζωηρότης τῆς φυσιογνωμίας της ὑπεχώρει εἰς γλυκεῖαν τινα μελαγχολίαν. Ὁ μέλας καὶ ζωηρὸς ὀφθαλμὸς της ἔλαμπεν κῆποτε παραδόξως, ἀλλ' ἦτον ὡς λάμψις τις ἐν μέσῳ τῆς νυκτός, ὡς φλόξ ἡραστείου σέσθεντος· ἡ φωνὴ τῆς καθαρά, ἡρεμὸς, ἡχητικὴ, ἐστενοχωρεῖτο πολλάκις ἐν μέσῳ τοῦ δαιδάλου τῶν διαλογισμῶν της, ὁ λόγος ἐξέπνεεν εἰς τὰ χεῖλη της· αἱ παρειαὶ της ἐγίνοντο πορφύραι· ἐχαμήλωνε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ στήθος της ἐβασίλει ἀναπνέον, ἀνέσθωνε τὸν χρυσοῦν σταυρὸν της. Ποῖαι θορυβώδεις συγκινήσεις τὴν ἐτάραττον λοιπὸν οὕτω;

Κατ' ἀρχὰς τὴν εἶδον μὲ κακὸν ὄμμα εἰς τὸ χωρίον, ἀλλ' ἡ δυσπιστία ἔμελλε νὰ υποχωρήσῃ ἐνώπιον τῶν δειγμάτων τοῦ σεβασμοῦ τῶν δημοσίων ἐπιδαψιλευμένων εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ ἐφημερίου. Οὗτος ἐξέλεξε τὴν Μαριάνν διὰ νὰ φέρῃ τὴν σημαίαν τῆς Παναγίας, κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν πανηγύρεων. Εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὸ θυσιαστήριον, νὰ πλύνῃ ἡ ἴδια τὰ ἱερὰ ἄμφια, καὶ νὰ ψάλλῃ τὸν ὡραῖον ὕμνον τῆς ὑψώσεως τῆς λειτουργίας. Ἐνώπιον τῆς πανθήμερᾶς ταύτης ἐπανορθώσεως, βλαὶ αἱ ὑποφαῖ ἐπρεπε νὰ σιγῇσιν, καὶ αἱ πλέον ἄγριαι ἀρεταὶ νὰ κλίνωσι. Καὶ ἐπειτα, ἐφαίνοντο μὲν ἔχον ὀλίγωρον εἰς τοὺς ὡραίους χαρακτήρας τῆς Ὀδερνίας, ἀλλ' οὐδὲν ἔχον τύψεως συνειδότος· ἡ γαλήνη παιδικῆς ψυχῆς διέλαμπεν, ἐξ ἐναντίας, ἐπὶ τοῦ μετώπου της.

Ἀλλως, κατασταθεῖσα ξένῃ εἰς τὸν τόπον τὸν ὁποῖον ἐκατοίχει· οὐδόλως μὴ γιννομένη μὲ τὰς ἄλλας γυναῖκας, εἰμὴ κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς οὐ.

σα εἰς τὸν ὕλικόν κόσμον ἐκ τύχης, καὶ ζῶσα ὅλη ἐν Θεῷ, δὲν δαγγίρειν οὔτε ζηλοτυπία, οὔτε δυσἀρεσκίαν. Εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς τῆς ἀπέδιδον λατρείαν καὶ σεβασμόν, ὡς πρὸς ὃν τι ὑπέροχον· τὰ παίγνια καὶ οἱ ἀστεῖσμοι ἔπαυον εἰς τὴν προσέλευσίν τῆς τῆς ἐσθουλομένου εἰς πάντα, καὶ τὰ παιδία ἐξωμολογούνοτο εἰς αὐτὴν τὰ σφάλματα τῶν, τὰ ὅποια κατῴρωντο νὰ τοῖς συγχωρῶνται.

Εἰς μόνος ἠκολούθει πάντοτε περιέργως τὴν Μαρρίαν, καὶ ἐπειρᾶτο νὰ διανοίξῃ τὸ μυστηριώδες κάλυμμα τῆς ζωῆς τῆς. Ἦν δ' οὗτος ὁ Ὀσκάρ. αὐτὴ τὸ ἐμάντευσε· καὶ ἐσπέραν τινα, ὅτε τὴν ἐθεώρει μὲ τὸ ἐταστικὸν ἐκεῖνο βλέμμα, τὸ ὁποῖον τὴν ἐστενοχωρεῖ, τοῦ λέγει μειδιώσα,

— Ὅταν μάθης τί μὲ συνέβη κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου ἐκ τοῦ χωρίου, θὰ εἶσαι πλέον εὐτυχής;

— Ναί, ἀπεκρίθη οὗτος χωρὶς νὰ διστάσῃ αὐτὴ ἐκίνησεν τὴν ὥρειαν τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπανάλαβεν.

— Ἐστὼ! ἐγὼ, ὅσον παράδοξος καὶ ἂν μὲ φαίνεται ἡ παρουσία σου ἐδῶ, δὲν ἠρώησα ποτὲ περὶ τοῦ τοῦ τὴν ἀδελφῆν μου· ποτὲ δὲν μὲ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ν' ἀνερευνησῶ τὸ μελαγχολικὸν βλέμμα σου, ν' ἀφαρπάσω οὐδὲν μυστικὸν ἐκ τοῦ πικροῦ μειδιάματός σου. Μὲ εἶπον, πάχει, ἔπαθε· καὶ παρεκάλεσα τὸν Θεὸν νὰ σοὶ χορηγήσῃ χάριν καὶ ἔλεος εἰς τὴν ἀπειρον ἐσπαραγγίαν τοῦ. Τί μὲ μέλλει πόθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦ πηγαίνεις; δὲν εἶσαι πάντοτε ἐν τῶν ἀσθενῶν τούτων μελῶν τῆς χριστιανικῆς οἰκονομίας, τὰ ὅποια ὁ Θεὸς μᾶς προστάζει νὰ συμπαθῶμεν, νὰ παρηγορῶμεν καὶ νὰ ὑποστηρίξωμεν;

— Μαρρίαννα, εἶπεν ὁ νέος, ἤθελον ὑποθέσει· ὅτι εἶσαι ἄγγελος, ὁμιλοῦσα οὕτως, ἂν δὲν ἐμάνθανον ἐδῶ πόσον μία γυνὴ εὐλαβὴς προσεγγίζει εἰς τὰ οὐράνια πλάσματα. Εἶναι λοιπὸν ἀληθές, ὅτι δύναται τις νὰ πιστεύσῃ ἀκόμη, ν' ἀγαπήσῃ, νὰ δεηθῇ, ἀφοῦ ὑπέστη πάντα τὰ βασανιστήρια, πάσας τὰς ἀδικίας. Λοιπὸν, ἐγὼ, τέκνον, ἐγὼ, ὃν ἡ μήτηρ μου παρίστα ὡς πρωτότυπον εἰς τοὺς συνηλικιώτας μου, μόλις ἤγγισα τὸ ποτήριον τοῦ βίου, καὶ τὸ δηλητήριον διεδόδυσεν εἰς τὰ φλέβας μου· ἀποτυχίαι τινες μὲ ἀφῆρσαν τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν. Ἐρως τις ἀπατηθεὶς, ἡ τιμὴ, ἡ πρὸς τὰς γυναῖκας ὑπόληψις, ἀδυναμίαι τινες, ἡ φιλοδοξία τοῦ μεγαλείου, ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ γένω ὠφέλιμος, καὶ νὰ καταστήσῃ διάσημον τὴν διάβασιν μου ἐπὶ τῆς γῆς δι' ἐνὸς ἀγαθοῦ ἔργου. Εἰκόσαετὴς μόλις ὠναιοπόλησα τὸν θάνατον, τὸν ἐξήτησα, τὸν προητοίμασα, διότι πάντα τὰ περὶ ἐμὲ μ' ἐνέπνεον ἀηδίαν, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐξῆσα ἤδη παραπολύ.

— Εἰπέ, κύριε, δίκουθεν ἡ νέα κόρη μὲ λεπτόν μειδίαμα, ὅτι δὲν ἔζησες ἀκόμη. Ἐγὼ, ὑπέφερα τόσον, ὅσον δύναται τις νὰ ὑποφέρῃ, καὶ ποτὲ δὲν ἀπελπίσθην, ποτὲ δὲν ἀμφιβάλλον. Καὶ τοῦτο, διότι ἤμην εὐτυχὴς εἰς τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν, εὐτυχὴς διὰ τῆς καρδίας· καὶ ἔλεγον ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις μ' ἐχορήγησε τόσῃν εὐτυχίαν, τόσας ὥρειας ἡμέρας εἰς τοὺς ἀγροὺς, τόσας ἀγνάς συγκινήσεις ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ὅα μὲ ἀνταμείψει ἀναλόγως τῶν βασάνων, τὰ ὅποια ἐγογγυστως ἤθελον δοκιμάσει. Καὶ ἔπειτα, ἡμέραι τινες πλείότεραι ἢ ὀλιγώτεραι ἐπὶ τῆς γῆς, ἡμέραι τινες νεότητος μαρνανθεῖσαι, τί σημαίνουν; παραβαλλόμεναι πρὸς τὴν αἰωνιότηταν;

— Ὡ! Μαρρίαννα, εἶπεν οὗτος μετὰ μικρὰν σιωπὴν ὠφείλεις νὰ μὲ εἰπῇς τὴν ἱστορίαν σου. Ἰσως, ἤθελεν (ΤΟΜ. Δ'. Φυλλάδ. 83)

αὐτὴ ἐνεργήσῃ ἐπ' ἐμὲ πλείτερον παρ' ὅλας τὰς διδασκαλίας τοῦ ἐφημερίου σας· καὶ θεβαιώσου ὅτι θέλω διατηρήσει αἰωνίως τὸ μυστικόν.

— Ὅχι, εἶπεν αὐτὴ, δὲν δύναμαι νὰ σὲ τὴν εἰπῶ· ἀλλὰ πῆγαινε εἰς τὴν πόλιν, ἐκεῖ ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὅστις τὴν γνωρίζει, ὅστις τὴν ἔγραψε. Θὰ ἐπιτρέψω εἰς αὐτὸν νὰ σὲ τὴν διακοινώσῃ.

Ταχέως ὁ Ὀσκάρ ἐγνωρίσει τὴν θλιβεράν ταύτην ἱστορίαν· χυδαία ὡς ἐκ τῶν γεγονότων, ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ χαρακτήρος τῆς Μαρρίαννης μεγαλεῖον ὑπέρτατον. Πρὶν τὴν τελειώσει, ὁ Ὀσκάρ ἐκλαυσεν, ἐκλαυσεν ὡς δὲν ἐδυνήθη νὰ κλαύσῃ διὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός του, ἐκλαυσεν δάκρυα θαυμασμοῦ καὶ τρυφερὰς ἱστυπαθείας, δάκρυα ἀπολυτρώσεως.

Δεκαεξαετὴς τὴν ἡλικίαν, ἡ Μαρρίαννα, ἥτις ἔμαθε ν' ἀναγινώσκῃ εἰς τὰ βιβλία τοῦ ἐφημερίου, καὶ ᾗσθαντο εἰς ἑαυτὴν περισσότεραν ἰσχύον πνεύματος παρὰ σώματος, εἶχε λάβει ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀγρῶν.

Γυνὴ νέα ἐκ Παρισίων ἀπαντήσασα αὐτὴν καθ' ὥραν θερὴν τοῦ ἔτους, τὴν ἠῦρεν ὥρειαν, γλυκεῖαν, κοσμίαν, καὶ τῇ ἐπρότεινε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ.

Ἡ πτωχὴ κόρη συγκατετέθη ἡ κυρία τῆς κατὰ δύο μόνον ἔτη τὴν ὑπερέβαινε, καὶ ἔζη εἰς ἐρημίαν ἐν μέσῳ τῶν Παρισίων. Ὁ συζυγὸς τῆς ἤρχισαν ἤδη νὰ τὴν ἐγκαταλίπῃ· ἦτον ἀνευ οἰκονομίας, ἀνευ φίλων· ὅθεν προσεκολλήθη πρὸς αὐτὴν εἰς ἀδελφόν. Εἰργάζοντο εἰς τὰ ἐργόχειράτων, ἀνεγίνωσκον, ἐδιδάσκοντο ὁμοῦ, καὶ ἡ Ὀβερνία ἠθελεν εἶναι πολὺ εὐτυχής, ἂν ἐλάμβανεν ἀπαντήσεις εἰς τὰς πολλὰς ἐπιστολάς τῆς, τὰς ὁποίας ἐστελλεν εἰς τὸν τόπον τῆς, καὶ ἂν ἡ νέα φίλη, ἥτις ἐπλήρου τὴν καρδίαν τῆς δὲν ἐταράττετο ἀπὸ τὴν φρίκην, ἦν ἐπρόξενος εἰς αὐτὴν ἡ ἐμφάνισις τοῦ συζύγου. Μετὰ δύο ἔτη ἡ νέα γυνὴ ἤρχισεν νὰ μαραίνεται· εἶχε πάντοτε τὸ προαίσθημα, ὅτι θ' ἀποθάνει πρὸ τῶν εἰκοσι ἐτῶν.

« Δὲν εἶναι ἀληθές, ἔλεγεν αὐτὴ πάντοτε, ὅτι δὲν θέλεις μ' ἐγκαταλείψει, ὅτι θὰ δεχθῇς τὸν τελευταῖον μου στεναγμόν, θὰ ἐκτελέσεις τὰς τελευταίας θελήσεις μου; Δὲν ἔχω παρὰ σὲ εἰς τὸν κόσμον; σὲ εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐλπίζω. »

Αὐτὴ ἀπέθανε μετὰ μακρὰς ἀλγυθδόνος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μαρρίαννης, ἀφοῦ ἀπέκτησε τὴν θεβαιότητα ὅτι ἐπέκυψεν εἰς δραστηριοτάτην ἐνέργειαν τοῦ δηλητηρίου, τὸ ὁποῖον χεῖρ ἐπιδεδία καὶ ἄλλοτε προσφιλῆς τῆς ἔδωκεν· ἄφρινεν υἱόν, ὅστις ἐμελλε νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἐνόχου, τοῦ ὁποίου ἡ φιλοχρηματία καὶ ὁ ἔρως ἀναξίας γυναικὸς ὠδήγησαν εἰς τὸ ἐγκλημα· οἱ τελευταῖοι λόγοι τῆς θνησκούσης, ἦτον παραγγελία εἰς τὴν φίλην τῆς νὰ πνίξῃ εἰς τὴν καρδίαν τῆς τὸ φρικτὸν τοῦτο μυστήριον, καὶ νὰ σώσῃ δι' ὅλων τῶν μέσων τὴν τιμὴν τῆς οἰκίας τῆς.

Ἐντούτοις, μόλις τὸ θῆμα ἐτάφη, καὶ ὑπόνοιαι διηγέρθησαν εἰς τὸ πνεῦμα πολλῶν· διάφοροι περιστάσεις ἐπρόδωσαν τὸ ἐγκλημα· καὶ, ποταπὸς ὅσον καὶ διεσθαρμένος, ὁ αὐτομαθὸς τοῦ δὲν ἐδίστασεν, ὅπως ἀποστρέψῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἐκδικασίν τῆς δικαιοσύνης, νὰ κατηγορήσῃ τὴν Μαρρίανναν. Αὐτὴ ἐδύνατο εὐκόλως νὰ τὸν ἐξελέγξῃ· αἱ ἀποδείξεις ἦσαν καμπηθεῖς εἰς χεῖράς τῆς· ἀλλ' ὠρκόσθη, παρὰ τὴν κλίνην τῆς ἐκπενοῦσης εὐεργετίας τῆς, νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ τῆς. Αὐτὴ δὲν ὑπερασπίσθη ἑαυτὴν, παρ' ὅσον ἐδυνήθη νὰ πράξῃ τοῦτο, χωρὶς οὐδὲν νὰ ἐνοχοποιήσῃ· ἀλλ' ὑπερασπίσθη μὲ τόσῃν εὐγένειαν, πεποί-

θησιν, εὐθύτητα, ὥστε οἱ δικασταὶ συγκινηθέντες, τὴν ἀπέδειξαν αὐθῶν.

Ἀλλ' ἡ κλοπὴ, ἥτις ἦτο, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ κατηγόρου, ὁ σκοπὸς τῆς ζηλητηριάσεως, ἀπεδείχθη εὐκόλως· ἔβρον ἐπὶ τῆς Μαριάννης λιθοκόλλητα κοσμήματα καὶ ἀδάμαντας τῆς κυρίας τῆς, θέν κατεδικάσθη εἰς πέντε ἐτῶν φυλάκισιν. Διὰ τινος εὐτυχούς συμπτώσεως, τὰ γράμματα τῆς Μαριάννης δὲν εἶχον φθάσει εἰς τὴν οἰκογενεῖάν τῆς· ἡ κυρία τῆς τὰ ἔκρυπτε διὰ νὰ τὴν προσηλώσῃ ἀποκλειστικῶς εἰς ἑαυτήν, ὡς τὸ ὠμολόγησε ψυχρῶρα· τὴν ἐθεώρουν λοιπὸν ἀποθαμμένην εἰς τὸν τόπον τῆς, καὶ δὲν ἐφρόντισε ν' ἀναίρῃ τὴν πεποίθησιν ταύτην.

Δὲν δύνατά τις νὰ φαντασθῇ ὅπως κατὰ τὴν πενταετὴ εἰρκτὴν τῆς ἀπέδειξεν ἰσχυρὴν, γενναίουφυγίαν, αὐταπαρνησιν. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, ἔλεγεν αὕτη εἰς τὸν τεταραγμένον Ὁσκάρ, δὲν ἤμην καὶ ὁλοκληρίαν δυστυχίης εἰς τὴν φυλακὴν μου ἦτο μικρὰ ἐκκλησία διὰ νὰ δέωμαι, εἰς ἀγαθὸς ἱερεὺς διὰ νὰ μ' ἐνθαρρύνῃ, καλογραφῶμαι, αἰτίνες μ' ἐθεώρουν μὲ ὄμμα συμπαθείας.

— Ἀλλὰ, ἀνέκραξεν, ὁ νέος, πῶς ἐδύνασο ἀκόμη νὰ δέσσαι πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις συγχωρεῖ, ὡς ὁ δίκαιος νὰ λαμβάνῃ τὴν τιμωρίαν τοῦ κακούργου.

— Ὁ δίκαιος Θεὸς ἔχει τὰ μυστήριά του, ἀπεκρίθη ἀφελῶς ἡ νέα κόρη, καὶ εἰμαι ὀλιγότερον περιεργὸς ἀπὸ σέ· ἂν ἠθέλησε νὰ μ' ἐπέλθουν τὸσαῦτα δυστυχίαι, θεθαίως ἤμην ἀξία αὐτῶν, διὰ νὰ ἀγνισθῶ ἀπὸ τὰ γῆινα αἰσθητά, ἐπειδὴ τῶρα δὲν θέλω νὰ γείνω καλῆτέρα ἑμαυτῆς, καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἄλλοτε ἐβλεπόμην μὲ πολλὴν φιλαρέσκειαν εἰς τὰ κάτοπτρα τῆς κυρίας μου, καὶ ἄλλοι διαλογισμοὶ παρὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀποσχόλουν τὸ πνευμά μου. Ὅσον δὲ διὰ τὴν τιμωρίαν ἦν ὑπέστην, κύριε, καθεὶς ὑπέστη τὴν ἐδικήν του· ἐγὼ μὲν εἶχον τὴν αἰσχύνην, ἀλλ' ἐκεῖνος εἶχε τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος. Ἡ ζωὴ τοῦ ἐγίνεν ἀφόρητος, καὶ ἐπέσπευσε τὸ τέρας τῆς διὰ διαίου θανάτου.

— Διὰ τί λοιπὸν ἀπεφάσις νὰ ἐπανέλθῃς ἐδῶ, ἠρώτησεν ὁ νέος;

— Κατὰ τὴν ἐξοδὸν μου ἐκ τῆς εἰρκτῆς, ἐδημιούργησα ἑμαυτῇ ἡσυχον τινὰ ὑπαρξιν, εἰργαζόμενην εἰς τὸ ἐργόχειρον τῶν τριχάπτων ὅσον μόνον διὰ νὰ πορίζωμαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ οὐδὲς μὲ ἐγνώριζεν, ἤμην σχεδὸν ἄγνωστος· ἀλλὰ νύκτα τινὰ ἤκουσα φωνήν, ἥτις μὲ ἔκραζε. « Μαριάννα, ὁ πατήρ σου σὲ περιμένει διὰ ν' ἀποθάνῃ. »

Τότε ἀνεχώρησα μόνη, βαδίζουσα περὶ ἑκάμα μακρὸν δρόμον. ἀλλὰ τὸ σῶμά μου μόνον δὲν ἀπέκαμιν. Εἶχα τοιοῦτον τρόμον διὰ τὴν ὁργὴν τοῦ πατρός, διὰ τὴν καταφρόνησιν τῶν γειτόνων! Ἀλλ' ὁ Θεὸς διευθέτησεν, ἐσμεβίσασεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ πάντα, καὶ ἰδοὺ εἰμαι εὐτυχής.

Οὐδεὶς ποτὲ ἠθέλε μάθει ταῦτα παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ μὲ εἶπες ὅτι ἡ ἱστορία μου θέλει φέρει πλείοτερον ἀποτέλεσμα εἰς ἐσέ, ἀπὸ τὰς διδασκαλίαις τοῦ ἐφημερίου, καὶ δὲν πρέπει οὐδέποτε νὰ ὀπισθοδρομώμεν, προκείται νὰ σώσωμεν μίαν ψυχὴν.

Πολλοὶ ἡμέραι παρήλθον, καὶ ὁ Ὁσκάρ δὲν εἶχεν ἐπανέλθει εἰς τὴν καλύδην. Ἀνέβη εἰς τὰ ὑψηλότερα ὄρη τὴν πρῶταν, περιεπλανήθη εἰς τὰ δάση, ἐκρύβη εἰς τὰς γωνίας τῶν βράχων· τέλος μετὰ πολλῶν ἡμερῶν πάλιν, σκέψιν, τὸν εἶδον ἀναβαίνοντα ἐλαφρῶς καὶ

βραδέως τὸν λόσον, ὅστις φέρει εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Μαριάννης.

Τὰ παιδιά ἐξέβαλον φωνὰς χαρᾶς· οἱ ἄνδρες τοῦ προσέφερον, εἰς τὴν προσέλευσίν του, ἐθαπτοῦν χαιρετισμὸν. Ὁ ἐσπερινὸς ἐσήμανεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, οἱ ποιμένες ἔκραζον μὲ τοὺς αὐλοὺς τῶν τὰς βραδυπορούσας δαμάλεις· ἦτον ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς.

Ἡ οἰκογενεῖα ἐγονυπέτησεν εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου εἰσέδου διὰ τῆς θύρας φῶς ἀμυδρὸν καὶ μελαγχολικόν· ἡ μήτηρ ἀνέγνωσε τοὺς ἐπτά ψαλμοὺς τῆς μετανοίας· ἀλλ' ἡ Μαριάννα ἔφαλε, μὲ φωνήν, ἥτις δὲν εἶχε πλέον τι ἀνθρώπινον, τοὺς ὕμνους τῆς Παναγίας. Ἡ νέα κόρη ἐσιώπησεν· ὁ Ὁσκάρ ἔκλινε γόνυ· εἶχεν ἰαθῇ, προσηυχῇ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ). A. T. καὶ ὁμοίως

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Ο ΑΡΤΟΣ ΤΗΣ ΤΟΝΕΣΣΗΣ.

(Ἀπόσπασμα ἱστορήματος.)

(Συνέχεια, ἴδε ἀριθμὸν 82.)

E'. — Καὶ πάλιν οἱ σωτῆρες τοῦ Κράτους.

Ἡ εἰδησις περὶ τῆς φυγῆς τῆς αὐλῆς καὶ τῆς ἐπικειμένης πολιτορίας τῶν Παρισίων ἐνεποίησε τρόμον τόσῳ μείζονα ὅσῳ, τοῦναντίον θριαμβευτικῇ ἦτον ἡ ἐκ τῆς πρώτης εἰδήσεως χαρὰ.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ κατάπληξις ἦν πάνδημος, διότι ἄνευ βασιλέως καὶ κυβερνήσεως ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἦν σῶμα ἄνευ ψυχῆς· ἐνέδλεπον ἔθεν ἀγγέλους οἱ πολῖται ἐν αἰσῇ, καὶ συνηρωτῶντο χαμηλῇ τῇ φωνῇ· ἠκροῶντο μετὰ φρικιάσεως, καὶ ὀπελάμβανον τὸν ἐλάχιστον κρότον ὡς τὴν βροντὴν τοῦ τηλεβόλου τοῦ Πρίγγιπος.

Εἶτα δὲ, τῆς ἀνάγκης τῆς υπερασπίσεως ὀρνυούσης πᾶν θάρρος, ἐνέβει ἕκαστος διὰ πρῶτον μέτρον ἦν νὰ ἐξασφαλισθῇ πρὸς τὴν ἐπανάκαμψιν τῶν φυγάδων· ἔδραμον λοιπὸν ἅπαντες εἰς τὰς πύλας, ἐνίσχυραν τὴν πυλωρίαν καὶ μὴ βλέποντες ἀκινουμένην οὐδεμίαν στρατιάν, ἀπὸ γελοιώδους τρόμου μετέστησαν εἰς γελοιωδέστεραν πίστιν, ἐπίστευσαν ἑαυτοὺς κυρίους τοῦ παντός· ἐφαλλον τὴν ἀπελευθερώσιν των—Καὶ κατέστρωσαν σχέδια κυβερνήσεως ὠραιότερα τὸ ἐν τοῦ ἄλλου.

Τὸ δὲ συλλαλητήριον ἵνα ὑποκαλύψῃ τὸ ἀμύχανον αὐτοῦ, προσεποιήσατο τὴν ἐμβριθεῖσαν μεγαλοφροσύνην, διέταξε νὰ τείνωσι τὰς ἀλύσεις ἐπὶ τῶν ὀδῶν, νὰ κατὰσχωσι τὰ ἐφόδια, νὰ ἀπωθήσωσι τοὺς ἄνδρας τῆς μάχης εἰκοσι λεύγας μακρὰν πρὸς τὰ πέρις κ. τ. λ. κ. τ. λ. — καὶ ἦν μὲν τοῦτο πράξις πολλὰ ἡρωικὴ· ἐπὶ τοῦ χάριτος· ἀλλ' ὁ τῆς Ἀλέξης στρατὸς οὐδὲ σταθμὸν παρήρχετο.